

Студеняк І.П.,
доктор фізико-математичних наук, професор,
проректор з наукової роботи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Головач Й.Й.,
кандидат фізико-математичних наук, доцент,
директор Науково-дослідного інституту
засобів аналітичної техніки
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(м. Ужгород, Україна)

НАУКОВИЙ ПАРК «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ» – ОСНОВА РОЗВИТКУ ОСВІТИ І НАУКИ В РЕГІОНІ

У статті розглядається діяльність Наукового парку, спрямована на впровадження інновацій в УжНУ, його цілі та пріоритетні напрями.

Ключові слова: Науковий парк, інновації, інфраструктура, бізнес-інкубатор.

The article presents the activities of the Scientific Park focused on innovation in Uzhhorod National University, its goals and priority areas.

Key words: Science Park, innovation, infrastructure, business incubator.

Забезпечення сталого розвитку економіки регіонів і України в цілому передбачає розробку інноваційної моделі розвитку національної економіки, цілеспрямоване формування інтелекту та інтелектуального потенціалу нації. Досвід високорозвинених країн показує, що тільки інноваційний розвиток національної економіки та ефективне використання нових технологій здатні забезпечити довготривале економічне зростання держави.

Особливого значення інноваційний розвиток набуває для країн з трансформаційною економікою, зокрема для України. Ринкові відносини, що розвиваються, гостро висвітлюють спадок адміністративно-командної системи – дуже витратне, неефективне господарювання, що в умовах жорсткої міжнародної конкуренції та введення врівноважених цін ставить більшість існуючих підприємств перед фактом банкрутства.

Подолання цього стану можливе лише шляхом потужного інноваційного перерозподілу ресурсів суспільства на користь конкурентоспроможних наукомістких виробництв.

У зв'язку з цим зрозуміло, що Україна може претендувати на належне їй відповідне її потенціалу місце в Європі та світі тільки за умови оволодіння інноваційним шляхом розвитку. Складовими ефективною регіональної

політики виступають інноваційна політика економного і раціонального використання місцевих ресурсів, широке застосування маловідходних і безвідходних виробництв, енерго - та ресурсозберігаючих технологій, а також форми організації виробництва з орієнтацією на кінцевий наукомісткий високотехнологічний продукт. Запроваджена в Україні політика регіоналізації обумовлює посилення відповідальності регіонів за стан і розвиток інноваційного потенціалу, залучення його до вирішення регіональних соціально-економічних проблем. Саме інноваційний потенціал регіону відіграє важливу роль в обґрунтуванні державної інноваційної політики, комплексу науково-технічних та інноваційних програм, діяльності створюваних адекватних ринковим умовам господарювання інноваційних структур та інститутів, покликаних забезпечити проходження наукових ідей від їх зародження до практичного використання кінцевим споживачем.

Вкрай актуальною в Україні стає проблема пошуку найбільш ефективних шляхів вирішення існуючих проблем розвитку інноваційної структури, в тому числі шляхом створення наукових парків.

Науковий парк – це науково-виробничий комплекс, до складу якого входять дослідницький центр і виробнича база, на якій розміщені інноваційні малі і середні підприємства (МСП) на орендних чи інших умовах. Науковий парк є основою трикутника знань «освіта-наука-виробництво».

В УжНУ завершується процес створення наукового парку відповідно до:

- Закону України «Про наукові парки»;
- розпорядження голови Закарпатської обласної державної адміністрації від 04.11.10 р № 747 «Про Програму підтримки малого підприємництва області на 2011–2012 рр.»;
- розпорядження голови Закарпатської обласної державної адміністрації від 21.03.13 р № 683 «Про Програму створення наукового парку «Ужгородський національний університет».

Діяльність Наукового парку спрямована на впровадження інновацій як однієї з найважливіших стратегічних складових державної політики соціально-економічного розвитку Закарпаття зокрема і країни в цілому. Пріоритетні напрями діяльності НП «УжНУ» формуються відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (433-15) відповідно до напрямів наукової діяльності УжНУ та учасників НП з урахуванням першочергових потреб регіону і країни.

Метою створення НП «УжНУ» є:

1. Стимулювання інноваційної діяльності в УжНУ, інших ВНЗ і науково-дослідних організаціях, спрямованої на активізацію структурної перебудови економіки регіону.

2. Створення сприятливих стартових умов для вчених, аспірантів, студентів та молодих фахівців зі створення підприємницьких структур (малих і середніх підприємств – МСП) з напрямом діяльності у сфері наукомістких виробництв і високих технологій.

3. Створення сприятливого середовища для існуючих і створюваних МСП, зацікавлених у взаємовигідній співпраці з науково-освітніми організаціями з метою використання їх наукового і кадрового потенціалу.

4. Формування інноваційної інфраструктури, що забезпечує:

- зв'язок адміністрації НП з органами державної та регіональної влади, фінансовими, виробничими і бізнес-структурами, необхідний для пошуку джерел фінансування інноваційних проектів, виробників і споживачів високотехнологічної, наукомісткої продукції;
- підготовку та експертизу (попередню, технічну і комерційну) інноваційних пропозицій і проектів;
- супровід інноваційних пропозицій, проектів, а також технічної і технологічної документації на етапах розробки, впровадження та серійного виробництва;
- сервісні послуги, необхідні для ефективного виконання інноваційних проектів, а саме: ведення бухгалтерського обліку, аудиту, здійснення маркетингових досліджень, надання юридичних послуг і т.п.;
- створення інфраструктури, що складається з будівель і споруд, комунікацій та інших систем для створюваних і діючих високотехнологічних, наукомістких МСП– учасників НП;
- сприяння міжнародним науково-технічним зв'язкам високотехнологічних МСП в науковій та інноваційній діяльності;
- створення нових робочих місць в наукомісткій і високотехнологічній сферах.

Пріоритетні напрями інноваційної діяльності Наукового парку визначено відповідно до законів України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» (2623-14) і «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (433-15) та спрямовані на реалізацію Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області до 2015 р, що була прийнята сесією обласної ради (рішення від 26 грудня 2006 № 26) і будуть реалізовуватися в таких напрямках:

- освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії;
- машинобудування та приладобудування як основа високотехнологічного оновлення всіх галузей виробництва;
- освоєння нових технологій виробництва матеріалів, їх обробки і з'єднання, створення індустрії наноматеріалів та нанотехнологій;
- широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього середовища;
- технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу;
- впровадження нових технологій і обладнання для високоякісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики.

Структура Наукового парку «УжНУ» представлена на рис.1.

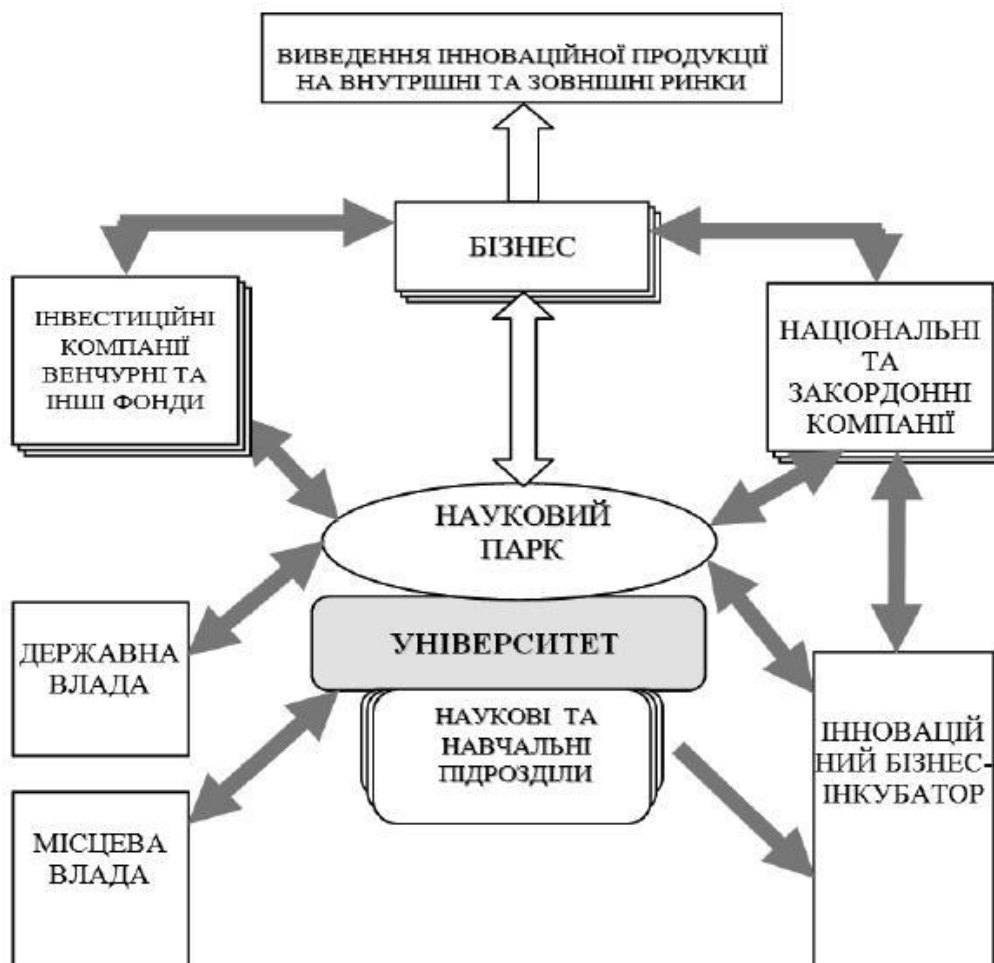

Рис.1. Структура Наукового парку «УжНУ»

Ужгородський національний університет є засновником Наукового парку та здійснює координуючі функції при взаємодії НП з органами державної та регіональної влади, виступає гарантом при наданні фізичної інфраструктури учасникам Наукового парку, забезпечує передачу в рамках чинного законодавства наявних науково-технічних розробок і ноу-хау для їх реалізації в рамках НП, здійснює підготовку кадрів.

Адміністрація Наукового парку здійснює зв'язок з органами державної та місцевої влади, фінансовими та інвестиційними структурами, бізнесом, що забезпечує виробництво науково-технічного продукту та його просування на внутрішній і зовнішній ринки.

Інноваційний бізнес-інкубатор забезпечує реалізацію нових науково-технічних розробок, їх комерціалізацію, організацію дрібносерійного виробництва, організацію нових і підтримку діючих МСП, які здійснюють комерціалізацію науково-технічних розробок університету, проводять заходи щодо захисту інтелектуальної власності та її капіталізації.

Державна влада здійснює політичну підтримку діяльності НП шляхом створення необхідної законодавчої бази і контролю за її виконанням,

визначення пріоритетних напрямів розвитку країни, для виконання яких може залучатися НП, здійснює фінансову підтримку шляхом розміщення державних замовлень на розробку і впровадження науково-технічної продукції.

Місцева влада використовує діяльність НП в якості інноваційної інфраструктури, спрямованої на поліпшення соціально-економічного розвитку регіону, використання місцевого науково-технічного, кадрового та сировинного потенціалу, здійснює фінансову підтримку інноваційних проектів, реалізація яких має першорядне значення для поліпшення життєвого рівня населення.

Розроблено інноваційну програму Наукового парку «УжНУ», спрямовану на забезпечення стійкого поліпшення соціально-економічної збалансованості розвитку області шляхом впровадження нових ефективних форм інноваційно-інвестиційного співробітництва науково-технічної еліти, бізнес-фінансових кіл, регіональних органів влади та місцевих громад з використанням власних енергетичних, природно-сировинних, технологічних, матеріально-технічних і кадрових ресурсів, а також науково-технічного потенціалу учасників Наукового парку.

Питання розвитку енергетики і впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій і альтернативних джерел енергії будуть вирішуватися одночасно за кількома напрямками. При цьому передбачається реалізація проектів, спрямованих на:

- ефективне впровадження енергозберігаючих технологій в народногосподарському, комунальному та приватному секторах Закарпатської області;
- впровадження альтернативних джерел енергії;
- розвиток поновлюваних джерел енергії;
- впровадження екологічно ефективних технологій переробки побутових і промислових відходів;
- впровадження технології одержання теплоізоляційних матеріалів на основі місцевих сировинних матеріалів і твердих побутових відходів.

У галузі машинобудування та приладобудування передбачається виконання комплексу робіт, спрямованих на розробку конкурентоспроможного обладнання та новітніх технологій за такими напрямками:

- об'єднання інженерно-конструкторського потенціалу вчених і підприємств приладобудівного і машинобудівного профілів області для розробки і впровадження в серійне виробництво високотехнологічної продукції і новітніх технологій;
- розробка елементної бази приладо- і машинобудування (напівпровідникових газових сенсорів, хімічних сенсорів, волоконно-оптичних біосенсорів, дифракційних структур і т.п.);

- створення нового покоління приладів газового аналізу для медицини і забезпечення техніки безпеки в промисловості та побуті.

Інноваційна діяльність в галузі медичного обслуговування та лікування буде здійснюватися за такими напрямками:

- впровадження в Закарпатській області заходів для ранньої діагностики, ургентного лікування, реабілітації та профілактики деяких поширених захворювань (гострий інфаркт міокарда, стан після перенесеного ішемічного інсульту, епілепсія, ВІЛ-інфекція та ін.);

- дієва профілактика і корекція йододефіциту, зниження йодної ендемії серед населення Закарпаття;

- профілактика ендоекологічних захворювань в умовах паводків та інших екзоєкологічних несприятливих впливів з використанням розроблених в Ужгороді і впроваджених в практику фіточаїв очисної імуностимулюючої, кардіопротекторної і загальнозміцнюючої дії;

- реалізація концепції раціональної антибіотикотерапії в області шляхом швидкої (експрес) діагностики збудників захворювання, її чутливості до антибіотиків і відповідно необхідності їх використання (експрес-чіпи);

- розробка технології та впровадження у виробництво нових видів функціональних продуктів і напоїв з різної місцевої сировини (й іншого) з біологічно активними компонентами рослинного і мікробного походження, що характеризуються здатністю попереджати (і регулювати) захворювання, пов'язані з порушенням обміну речовин – насамперед харчові алергії, ожиріння і серцево-судинні розлади.

Особлива увага приділяється виконанню робіт, спрямованих на вирішення питань Карпатського регіону (охорона навколишнього середовища, технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу), в тому числі за наступними напрямками:

- створення систем прийняття рішень в умовах виникнення техногенних і природних катастроф;

- дослідження рівня забруднення канцерогенними речовинами атмосферного повітря в містах Закарпатської області;

- вивчення впливу полігонів твердих побутових відходів та сміттєзвалищ на екологічний стан об'єктів навколишнього середовища;

- боротьба з утворенням селевих потоків;

- поліпшення екологічного стану малих річок Закарпаття;

- збереження та відтворення верхньої межі лісу;

- боротьба з поширенням особливо небезпечних неаборигенних рослин;

- впровадження (випуск і реалізація) розроблених в Ужгороді біопрепаратів в фермерських (державних і приватних) господарствах області з метою забезпечення відповідності м'ясної продукції за якістю відповідним

стандартам ЄС (без використання антибіотиків, гормонів – м'ясо поліпшеної якості);

- біотехнологічна обробка сільськогосподарської сировини для продовження терміну зберігання без консервантів з поліпшеними органолептичними якостями (кормове виробництво);
- збереження генофонду коней гуцульської породи;
- розвиток садівництва і виноградарства.

Інноваційна програма буде сприяти виявленню і початку реалізації найбільш значущих проектів, що мають першочергове значення для успішного соціально-економічного розвитку області, поліпшенню інноваційної діяльності в промисловому комплексі регіону. Вже ведеться робота з реалізації низки проектів, включених в Інноваційну програму Наукового парку «УжНУ».

Проектом «Впровадження інноваційних енергозберігаючих нагрівальних елементів нового покоління (проект «конфорка») в організаціях бюджетної сфери Закарпатської області», що виконується в рамках розпорядження голови Закарпатської обласної державної адміністрації від 04.11.10 р № 747 «Про програму підтримки малого підприємництва області на 2011 – 2012 рр.», передбачається перехід на енергозберігаючі нагрівальні елементи в бюджетних

установах області (шкільні навчальні та дошкільні виховні заклади, заклади охорони здоров'я та соціального захисту).

В рамках виконання Програми енергоефективності та енергозбереження Закарпатської області на 2012 – 2015 рр. В Ужгородському національному університеті розроблено Програму енергозбереження УжНУ. Пілотним проектом цієї програми є проект з впровадження системи сонячних вакуумних колекторів ТМ «Стар Енержі» на енерговитратних об'єктах УжНУ, зокрема в університетському спорткомплексі «Буревісник» для підігріву води в басейні та підтримки системи опалення приміщень спорткомплексу, окупність якого становить 3,5 – 4,0 роки.

Проекти Наукового парку інтегровані в освітній процес університету через читання спецкурсів, виконання курсових, дипломних і магістерських робіт, проходження виробничої практики студентами фізичного, інженерно-технічного, хімічного, біологічного та економічного факультетів УжНУ.